DESPRE CONECTORII TEMPORALI ÎN NARAȚIUNILE PREŞCOLARILOR ROMÂNI

Elena BUJA
Universitatea „Transilvania" din Braşov, România

Abstract

This paper is part of a considerable research on the development of children's linguistic and narrative skills. It analyses temporal connectors, trying to emphasize a trajectory of Romanian preschool children's cognitive, linguistic and narrative development.

0. Introducere

Scopul acestei lucrari este de a prezenta modalitatea in care copiii prescolari romani folosesc anumiti conectori pentru a exprima relatiile temporale in naratiune. M-am oprit asupra acestei teme deoarece consider ca, pe de-o parte, conceptul de temporalitate reprezinta o achizitie relativ tirzie, iar pe de alta parte, acesta determina intr-o mare masura dezvoltarea capacitatii de a povesti a copiilor. Ceea ce doresc sa reliefez este faptul ca dezvoltarea cognitiva sta la baza evolutiei lingvistice, iar aceasta, la rindul ei, determina deprinderile narative ale celor mici.

Am ales sa fac demonstrez cele de mai sus pe baza discursului narativ din urmatoarele considerente:

a) naratiunea (povestirea) asigura 'o unitate discursiva in care atit aspecte formale, cit si functionale ale variatiei gramaticale pot fi examinate intr-o maniera controlata si sistematica' (Schiffrin, 1981:45);
b) povestirile apar relativ devreme in dezvoltarea lingvistica a copiilor: copiii in virsta de 2 ani incep sa invete sa povesteasca.

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

1. Premise

In prezenta investigatie am pornit de la premisa generală ca FORMA si FUNCTIA se dezvolta in strinsa legatura, si ca acest lucru se reflecta atit in dezvoltarea lingvistica, cit si in cea narativa a copilului.

In ceea ce priveste dezvoltarea capacitatii de a stabili si exprima relatiile temporale intre evenimentele povestirii, am emis următoarele ipoteze:

a) Gama de conectori pe care copiii ii folosesc in naratiuni este destul de restrinsa, datorita faptului ca la virsta aceasta ei nu au capacitatea cognitiva necesara pentru a stabili conexiuni logice complexe intre evenimente/actiuni. Exista tendinta ca pe masura ce copiii cresc, repertoriul de conectori temporali sa se extinda.

b) Copiii vor achizitiona mai intii formele lingvistice mai putin complexe. Astfel, pe masura ce subiectii isi insusesc conceptul de temporalitate, ei vor inlocui conjunctia coordonatoare *şi* si marcile de succesiune temporala *după aia/după aceea* cu conectori subordonatori ca *după ce, cînd* sau *în timp ce*.

c) In ceea ce priveste insusirea conectorilor de catre cei mici, am presupus ca daca o anumita forma serveste unei singure functii, achizitia acesteia va avea loc devreme si fara probleme, pe cind daca forma serveste mai multor functii, achizitia se va face mai tirziu, copilul facind greseli in utilizarea ei. Acelasi lucru se intimpla cind mai multe forme servesc aceleiasi functii.

d) Cu virsta, conectorii vor fi utilizati nu numai *local*, pentru a lega propozitii, ci si *global*, ca elemente de delimitarea a episoadelor naratiunii.

2. Metoda de cercetare

2.1. <u>Materialul si subiectii</u>

Naratiunile pe care le-am folosit in acest studiu au fost produse de copii prescolari romani, monolingvi, cu un statut socio-economic asemanator. Aceste povestiri au avut ca baza de plecare o carte numai cu imagini, intitulata *Frog, where are you?* (Broscuto, unde esti?) si realizata in 1969 de M.. Mayer. Am ales aceasta carte deoarece:

a) asigura oportunitati de redare a relatiilor temporale, cum ar fi *succesiunea, simultaneitatea* si *retrospectia*;
b) 'asigura acelasi continut informational pentru toate virstele' (Berman & Slobin, 1994: 1-2).

Cartea care este alcatuita din 24 de imagini, reprezinta o poveste tipica ce are un protagonist (un baietel), un eveniment de initiere (broscuta baietelului fuge) care determina un set de evenimente

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

ulterioare (baietelul impreuna cu ciinele sau pleaca in cautarea broscutei) si un final fericit (gasirea broscutei).

2.2. Procedura

Pentru a obtine naratiunile de la copii, am urmat procedura recomandata de Berman şi Slobin (1994). Fiecare dintre cei 27 de copii a fost intervievat individual, la grădinita sau acasa (in doua cazuri), tuturor dindu-li-se aceleasi instructiuni. Li s-a cerut sa treaca o data cu privirea peste toate cele 24 de imagini, pentru ca la a doua parcurgere a imaginilor sa 'produca' povestea ce a fost inregistrata. Investigatorul (eu sau unul dintre parinti) a stat la o oarecare departare in fata copilului intervievat, pentru a reduce cit mai mult tendinta acestuia de a arata cu degetul imaginile şi de a utiliza forme deictice precum *aici, asta/ăsta* sau *acolo*. De asemenea, investigatorul a trebuit sa reduca feed-back-ul la minimum pentru a nu influența in nici un fel forma de expresie ce urma a fi folosita de copil. Astfel, pentru cei mai mici copii (3 ani) s-a folosit frecvent *şi,* pronuntat cu intonatie ascendenta, iar pentru cei mai mari (5 ani) *ahm*, pentru a-i incuraja să continue povestirea.

2.3. Transcrierea, segmentarea si codificarea

După fiecare sesiune de inregistrare, povestirile au fost transcrise in ortografie standard. Un al doilea pas important l-a constituit gasirea celei mai bune solutii pentru segmentarea textelor in unitati de analiza. Dintre posibilitatile disponibile, cum ar fi *enuntul, unitatea tonala,*sau *fraza*, determinate de factori intonationali si pragmatici, am ales ca unitate minima de analiză PROPOZITIA, determinata de criterii discursiv-functionale. Motivul pentru aceasta alegere a fost acela ca 'propozitia este mult mai structurata lingvistic decit enuntul şi mai putin determinata de criterii sintactice decit fraza.' (Slobin, 1993:211). Un ultim pas a constat în identificarea si cumularea conjunctiilor, a locutinunilor conjunctionale si prepozitionale si a adverbelor care servesc la redarea relatiilor temporale intre evenimentele naratiunii. Tabelul 1 de mai jos ofera informatii cu privire la subiectii din studiu si textele lor.

Grupele de virsta ⟶	3 ani	4 ani	5 ani
Nr. de subiecți	7	10	10
Gama de vîrstă	3:2 – 3:10	4:2 – 4:9	5:3 – 5:10
Gama de lungime a textelor (nr. de propoziții)	35 - 69	36 - 59	35 - 145
Nr. total de propoziții per grup de vîrstă	328	482	666
Lungimea medie a textelor (în propoziții)	44.8	48.3	60.5

Tabelul 1.

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

3. Analiza

In cele ce urmeaza voi analiza formele cu valoare de conectori care exprima cele trei relatii temporale. Datorita faptului ca *succesiunea temporala* este caracteristica de baza a oricarei povestiri, analiza va incepe cu marcile de secventialitate.

3.1. Conectorii care marcheaza succesiunea temporala a evenimentelor

Cel mai frecvent conector utilizat de catre prescolari este conjunctia *şi*, careia povestitorii romani ii atribuie o multime de functii. Adeseori *şi* este folosit ca un ‚conector slab' (Beaman:1984:61), avind acelasi rol ca adverbul *apoi*. Aceasta reprezinta o trasatura a discursului narativ, deoarece prin natura lor, povestirile se bazeaza pe prezentarea evenimentelor in succesiune temporala. *Şi* cu valoarea secventiala este redus ca numar in naratiunile celor mai mici dintre subiecti, i.e. copiii de 3 ani (8 ocurente), dar se poate observa o crestere substantiala de la o grupa de virsta la alta: 17 ocurente la copiii de 4 ani si 60 la cei de 5 ani[1]. Acest lucru constituie un pas important in dezvoltarea deprinderilor narative ale copiilor care realizeaza ca evenimentele povestirii se succed in timp si incep sa le prezinte ca atare prin mijloace lingvistice. Important de mentionat este faptul ca la inceput, jonctiunea temporala are loc la nivel local, intre doua propozitii. Mai jos sint date citeva exemple ce ilustreaza utilizarea cu valoare secventiala a conjunctiei coordonatoare de catre prescolari.

1) *Băiatul l-a luat pe cățel în brațe şi s-a dus cu el la plimbare.* [03:10F]
2) *Şi aici s-a sculat băieţelul şi cu căţeluşul şi nu *mai a văzut-o (n-a mai văzut) broscuța în borcan.* [04:06J]
3) (...) *Şi a căzut stupul de la albine şi s-a spart. [Şi?] Şi au ieşit albinele.* [05:08A]

In producerea celui de-al doilea *şi* cu valoarea secventiala din exemplul 3 de mai sus, copilul ar fi putut fi influentat de *şi*-ul non-directiv al cercetatorului, menit a-l incuraja sa continue povestirea. Dar *şi* care leaga primele doua propozitii este in mod evident o marca a succesiunii temporale. O marturie in favoarea acestei afirmatii o constituie faptul ca cele doua propozitii legate prin conjunctie au acelasi subiect.

Marcile de succesiune temporala propriu-zise din limba romana includ adverbe de timp (*apoi, atunci, acum*) si locutiuni adverbiale (*mai tîrziu, pe urmă, după aceea*). Acestea permit inlantuirea evenimentelor prin fixarea si avansarea punctelor de referinta pe axa temporala. Unele dintre adverbele

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

de timp pot avea sensusi opuse, dar in anumite situatii ele servesc aceleiasi functii discursive. Astfel, *atunci* si *acum*, care sint antonime daca le raportam la momentul vorbirii, pot avea acelasi rol de marcare a succesiunii temporale. Diferenta dintre ele este numai o problema de perspectiva. Tabelul 2 de mai jos contine marcile de succesiune temporala intilnite in corpus.

Subiecti		3	4	5	TOTAL
Conectori	(şi/iar) acum	3	11	27	41
	(şi/iar) aici	33	82	54	169
	(şi/iar) după aceea	5	6	86	97
	(şi/iar) apoi	0	0	2	2
	(şi/iar) atunci	0	0	1	1
	Total per grupa de virsta	41	99	170	310

Tabelul 2.

Asa cum reiese din tabel, copiii cei mai mici (de 3 si 4 ani) adeseori introduc propozitii prin intermediul adverbelor deictice *aici* si *acum*, precedate sau nu de conjunctia *si*. Aceasta pare sa fie a doua optiune a lor, dupa ‚propozitiile libere' (free clauses)[2] (Dromi & Berman, 1986, citate in Berman & Slobin, 1994:175). Utilizarea acestori conectori este motivata mai degraba de trecerea de la o imagine la alta decit de cerintele coeziunii discursului, deoarece conceptul de succesiune temporala nu este inca bine definit la aceasta virsta. Avind in vedere tendinta celor mai mici de a percepe nararea povestii ca fiind o activitate interactiva, am putea interpreta utilizarea deicticelor ca o modalitate de dirijare a atentiei interlocutorului asupra imaginii (Hatch, 1992)[3]. Urmatoarele exemple ilustreaza aceasta tendinta.

4) *Aicea se uită copilul. [Da.](...) Şi-aicea a băgat cățelul capu-n borcan. Şi-aicea a căzut cățelul. Şi se uită copilul. Aicea l-a luat în brațe [Şi?] şi-aicea s-a urcat într-un pom. [Da?] Cățelul vrea să se uite (...), nu, să se ducă şi el într-un pom. [Aşa]. Aicea (...) e copilul.* [03:06E]

5) *Băiețelul şi-a dat cu o crea:ngă: în ca::p [Şi pe urmă?] Acuma s-a urcat pe-un bolovan şi se ținea de creangă:. Şi-atunci pe băiețel îl ridica un *cer (cerb). Şi *cerul (cerbul) vroia să fugă cu *cerul (cerul) ăla mic (..). Cerbul l-a dat pe băiețel jos. [/Ahm.] Şi-acuma l-a dat în apă:. [Şi?] Şi după aia: cerbul rîdea.* [04:02I]

[1] Dezvaluiri asemanatorare legate de aceasta functie a lui *si* au fost facute de Berman si Slobin (1994) pentru cele 5 limbi pe care le-au investigat: spaniola, ebraica, germana, turca si engleza.

[2] Propozitiile libere (free clauses) sint definite ca propozitii ce nu sint legate nici lexical, nici sintactic de enunturile anterioare sau ulterioare.

[3] Hatch (1992) a aratat ca deicticele spatiale sint folosite foarte devreme de catre copii. *Acesta/aceasta* sint utilizate la inceput ca mijloc de ‚dirijare a atentiei', in maniera asemanatoare cu cuvinte ca *uite1* sau *vezi?*

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

6) *L-a dat păsărica jos pe copil. Iar aicea se joacă cu zăpada (...) şi cade zăpada pe cap.* [Ahm] *Iar aicea a urcat pe zăpadă.* [05:02E]

Cea mai frecventa marca a succesiunii temporale intilnita in corpus este locutiunea adverbiala *dup-aia* (97 ocurente), a carei varianta standard este *după aceea*. Adeseori, aceasta este precedata de *şi* sau *iar*. Numai doi copii din grupa de virsta de 3 ani au folosit acest conector, iar dintre cele 5 situatii de utilizare numai 2 sint corecte. In celelalte cazuri, *dup-aia* pare a fi, mai degraba, un mijloc de a marca trecerea de la o imagine la alta. A se compara cele doua ocurente din urmatorul fragment.

7) *Şi aicea cățelul a căzut de pe geam. [Şi?] Şi după aia şi băieţelul a căzut. L-a luat pe cățel în braţe. A mers la iarbă verde (...) şi a strigat după broscuță. Şi cățelul (..) şi el a vrut să strige. [Si?] Şi după aia (...) tot la iarbă verde era.* [03:06B]

Copiii de 4 ani se aseamana cu cei mai mici dintre subiecti in ceea ce priveste acest conector: il folosesc foarte rar si adeseori incorect. In schimb, cei mai virstnici dintre prescolari prezinta o frecventa mare de utilizare a acestei marci a succesiunii temporale: intre 2 si 23 ocurente pe text. Chiar daca majoritatea dintre ei percep functia secventiala a acestui conector, din cind in cind se mai intilnesc propozitii legate, care nu prezinta nici un fel de relatie temporala intre ele. Urmatoarele doua exemple ilustreaza atit utilizarea canonica, cit si cea incorecta a lui *(si) dupa aceea.*

8) *Şi băieţelul a sărit jos şi l-a luat şi s-a dus cu el în casă. Şi după aceea şi-a strigat broscuța, dar nu a ieşit. Şi cîinele a crezut că acolo-i broscuța. Dup-aceea băieţelul a strigat-o acolo şi a ieşit o broscuță. Şi după aceea cîinele n-a putut să iasă.* [0510G]

9) *Şi s-a cățărat pe masă şi-a început să mănînce. Şi cînd s-a trezit copilul nu mai era broscuța. Şi dup-aia {că...} a venit un cățeluş şi (...) a trezit copilul şi ....*n-o a (n-a) mai văzut broscuța, pentru că a fugit în pădure, ca să caute alune pentru copiii ei.* [05:04J]

Asa cum reiese din cele doua exemple, copiii de 5 ani incep sa utilizeze marca temporala in scopul organizarii povestirii. Astfel, foarte frecvent ei marcheaza limita dintre secventele narative sau dintre episoade prin *după aceea*, confirmind astfel ipoteza (d).

O alta modalitate de a marca succesiunea evenimentelor intr-o povestire o reprezinta conectorii subordonatori. Tabelul 3 prezinta distributia acestora pe grupe de virsta.

Subjecti / Conectori	3	4	5	Total
x până y	0	0	1	1
x până când y	0	0	1	1
după ce x, y	0	0	1	1
când x, y	9	0	4	13
Total per grupa de virsta	9	0	7	16

Tabelul 3. Distributia conectorilor subordonatori, marci ale succesiunii temporale.

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

Ceea ce arata tabelul de mai sus este faptul ca majoritatea conectorilor subordonatori sint o achizitie tirzie. De asemenea, datele din tabel arata ca dintre toti acesti conectori cel mai folosit este adverbul *cînd*, in structura *cînd x, y*. Chiar si printre cei mai mici subiecti din studiu se intilneste aceasta forma. De fapt, numai unul dintre copiii de 3 ani a folosit acest conector, toate cele 9 situatii de utilizare fiind incorecte, asa cum reiese in fragmentul redat mai jos.

10) *Şi cînd a venit şi cățelul a fugit (...). {şi.. şi .... zăpada } cînd copilul a stat acolo şi bufnița a venit după el şi bufnița a vrut să înhațe {de..} cu ciocul*. [03:10F]

Functia pe care *cînd* pare sa o aiba la acest copil este aceea de a inlantui propozitii care nu necesita stabilirea unei anumite relatii temporale intre evenimente. *Cînd* este folosit ca un mijloc de a introduce evenimentele legate de o noua imagine a cartii.

Cu virsta apar noi forme care servesc functiei de stabilire a succesiunii temporale a evenimentelor, dar ele sint foarte reduse ca numar si, din pacate, apar numai la unul dintre copiii de 5 ani.

11) *Cînd a văzut că nu se trezeşte, a ieşit afară.* [05:04J]

12) *După aceea a început să fugă şi să fugă, pînă a ajuns undeva, unde era un copac.* [05:04J]

Concluzia care se poate desprinde din cele aratate este aceea ca toti conectorii subordonatori, marci ale succesiunii temporale reprezinta o achizitiei tirzie. Un motiv pentru aceasta il constituie faptul ca micii naratori se confrunta cu mai multe forme care servesc aceleiasi functii si in astfel de situatii achizitia este mai lenta. Apoi, conectorii subordonatori implica nistre structuri sintactice mult mai complexe decit cei coordonatori, ceea ce, de asemenea, ingreuneaza achizitia lor (confirmind premisa c)

3.2. Conectorii care marcheaza simultaneitatea actiunilor

Urmatorul aspect ce va fi analizat in legatura cu functia coeziva a conectorilor este modalitatea in care acestia sint utilizati pentru a exprima relatia temporala de simultaneitate. Unul dintre motivele pentru care am ales sa analizez acest aspect este faptul ca cele doua personaje principale din povestea broscutei, baietelul si catelul sau, sint fiecare implicate in activitati independente, care pot fi identificate cu usurinta si care necesita o anumita conexiune temporala. In acelasi timp, in incercarea lor de a-si gasi prietena, fiecare dintre protagonisti intilneste ‚antagonisti', ale caror actiuni pot avea loc simultan cu cele ale personajlor principale. Astfel, in padure baietelul intilneste o cirtita, iar apoi o bufnita, in timp ce catelusul e pasionat de un stup de albine ce atirna de o creanga de copac. Al doilea motiv pentru abordarea acestei relatii temporale este determinat de multiplele functii ale simultaneitatii cu privire la prim planul si fundalul naratiunii.

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

Aksu-Koç si von Stutterheim (1994:397) definesc relatia de simultaneitate dupa cum urmeaza:

> *'Doua evenimente, procese sau stari sint simultane daca au aceeasi valoare pe axa temporala. Limitele temporale nu trebuie sa coincida.'*

Pentru a aprecia daca doua evenimente/actiuni/stari sint simultane, putem face referire la modelul de temporalitate propus de Reichenbach (1947), care include timpul enuntului (speech time) S, timpul desfasurarii evenimentului (event time) E si timpul de referinta (reference time) R. Astfel, in discurs, putem avea trei tipuri de simultaneitate: de S, de E sau de R. Dintre cele trei tipuri, cel mai frecvent printre subiectii din studiu este simultaneitatea de timp a evenimentelor (E).

13) *Băieţelul doarme* (P) *şi căţeluşul e* (P) *lîngă băieţel.* [03:06B]

Dintre conjunctiile coordonatoare, *si* este, din nou, conectorul cel mai des utilizat. Aceasta conjunctie poate marca contrastul intre *temele* sau *actiunile/evenimentele* din propozitiile pe care le leaga. Cind predicatele descriu actiuni durative sau iterative, acestea sint interpretate ca fiind simultane, formind fundalul naratiunii. De obicei, predicatele au subiecte diferite. Urmatoarele exemple ilustreaza acest lucru. Temele propozitiilor sint indicate prin majuscule.

14) *CĂŢELUL e-n borcan şi [...] BĂIEŢELU-n casă.* [03:02A]
15) *Î: (..) BĂIEŢELUL striga (..) şi ŞORICELUL făcea în pamînt o gaură.* [03:06B]
16) *S-a uitat BĂIEŢELUL prin cizmă şi CĂŢELUŞUL* […] *prin borcan.* [04:06J]
17) *Şi CÎINELE dormea pe plapumă şi BĂIEŢELUL dormea în plapumă.* [05:05C]
18) *BĂIEŢELUL doarme şi BROSCUŢA iese din borcan.* [04:06A]

In textele prescolarilor, majoritatea propozitiilor coordonate prin *şi* se intilnesc la inceputul povestirii, in secventele care se refera la imaginea a doua a cartii, unde broscuta iese din borcan, in timp ce baietelul doarme. Am intilnit 5 astfel de exemple in textele copiilor de 4 ani si 3 in cele ale naratorilor de 5 ani. In toate situatiile, propozitiile coordonate prin *şi* prezinta actiunile durative, simultane ale baietelului si broscutei/catelusului.

In ceea ce priveste conectorii subordonatori care marcheaza simultaneitatea a doua actiuni, acestia au fost intilniti numai in textele copiilor de 5 ani, dupa cum reiese din tabelul 4.

Subjecti / Conectori	3	4	5	Total
în timp ce	0	0	3	3
pe cînd	0	0	1	1
Total per grupa de virsta	0	0	4	4

Tabelul 4. Distributia conectorilor subordonatori de simultaneitate

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

Dintre cele 3 situatii de utilizare ale locutiunii conjunctionale *în timp ce* intilnite la un singur subiect din grupa de virsta de 5 ani, numai una pare a reda doua actiuni simultane. A se compara urmatoarele doua exemple, extrase din textul copilului cu indicativul [05:05C].

19) *Iar după o zi, ieşi o bufniță, în timp ce el* (i.e. băiatul) *se rostogolise*. [05:05C]
20) *Iar după o zi, după scurt timp, *trecuse multe zile, în timp ce luase şi el o broscuță..* [O5:05C]

In primul exemplu, cele doua actiuni sint legate, de fapt, printr-o relatie de *cauza-efect,* iesirea bufnitei din scorbura determinind caderea baietelului din copacul in care se suise sa-si caute broscuta. Din punct de vedere al desfasurarii temporale, ele sint, mai degraba, in succesiune decit simultane. Daca tinem seama si de timpurile verbale din propozitia regenta si cea subordonata, putem afirma ca relatia de simultaneitate nu este posibila: *mai mult ca perfectul* nu este pe picior de egalitate temporala cu *perfectul simplu.*In cel de-al doilea fragment propozitia regenta pare sa lipseasca cu desavirsire.

Din punct de vedere al structurii naratiunii, ceea ce rezulta din exemplele de mai sus este faptul ca nici chiar cei mai virstnici dintre prescolari nu pot diferentia inca, prin intermediul conectorilor, prim planul povestirii de fundal. In mare parte, acest lucru se datoreaza faptului ca subordonarea, unul dintre mijloacele principale de diferentiere intre prim plan si fundal, este in stadiu incipient la virsta de 5 ani.

3.3. Conectorii care marcheaza retrospectia

Numarul mic de conectori ce indica anterioritatea nu este deloc surprinzator, deoarece intr-o povestire evenimentele sint, de obicei, prezentate in succesiune temporala. Conectorii de retrospectie sint utilizati numai atunci cind povestitorul a omis un anumit eveniment pe care il considera important pentru intriga sau cind vrea sa marcheze anterioritatea unei actiuni fata de alta.

Un singur copil dintre cei 27 de subiecti din esantion, si anume o fetita de 5 ani, a marcat relatia de anterioritate prin intermediul conectorilor: o data prin intermediul locutiunii prepozitionale *înainte de* si de doua ori prin locutiunea conjunctionala *înainte ca să*.

21) *Iar (..) înainte ca să plece /acasă, a văzut un copac.* [05:04J]

22) *Şi a vrut să se urce într-o creangă.Dar acea creangă subțire s-a rupt cu el şi atunci a început să strige: {'Ajutați! Au venit la mine!'}. Bufnița rîse de bucurie! Dar înainte de asta, cățelul îl urmări şi în şoaptă merse, că vedea că nu mai (..) apare (...) cel mai bun prieten.* [05:04J]

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

4. Concluzii

O evaluare a povestirilor din punct de vedere al deprinderii capacitatii de a marca relatiile temporale intre evenimente prin intermediul conectorilor prezinta urmatoarea imagine. La cei mai mici copii din esantion, repertoriul de conectori temporali este foarte redus, ei folosind cu precadere conjunctia coordonatoare *şi* si adverbele deictice *acum* si *aici*. Conectorii subordonatori sint aproape inexistenti in naratiunile lor.

La virsta de 4 ani nu se inregitreaza nici un progres considerabil, copiii din aceasta grupa de virsta folosind aceleasi forme pentru redarea succesiunii temporale a evenimentelor si a simultaneitatii ca si cei de 3 ani. Este adevarat, totusi, ca frecventa de utilizare a conectorilor este putin mai ridicata. Un salt major il inregistreaza copiii de 5 ani, al caror repertoriu de elemente coezive s-a imbogatit cu noi forme, i.e. cu conectori ce introduc subordonate temporale (confirmind, astfel, premisa (a)). Achizitia tirzie a acestora este determinata in primul rind de complexitatea semantica si cognitiva a conceptelor. Conceptele care reflecta temporalitatea si care sint exprimate prin structuri de genul *după ce/pînă cînd/înainte să/ în timp ce* sint mult mai abstracte si se dezvolta mai tirziu decit cele exprimate, de exemplu, prin pronume ca *cine* sau *ce*. Pe de alta parte, complexitatea lingvistica a acestor structuri face ca ele sa fie achizitionate relativ tirziu.

In ceea ce priveste relevanta utilizarii conectorilor pentru organizarea povestirilor, ceea ce rezulta din analiza este faptul ca cei mai mici dintre subiecti (i.e. copiii de 3 ani), in pofida faptului ca pot descrie continutul unor imagini statice, nu realizeaza ca elementele prezentate de acestea trebuie interpretate ca secvente de evenimente intre care exista anumite relatii temporale.

La urmatorul nivel de organizare a discursului (intre 4 si 5 ani), apar naratiuni in care evenimentele se succed in timp. La aceasta virsta copiii marcheaza in mod excesiv succesiunea temporala, aproape fiecare propozitie fiind introdusa de *după aia/după aceea*. Citiva dintre prescolarii de 5 ani folosesc acesti conectori pentru a delimita episoadele naratiunii. In perioada prescolara, distinctia dintre evenimentele din prim plan si actiunile/starile ce apartin fundalului naratiunii sint arareori marcate prin intermediul conectorilor.

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)

Bibliografie

Aksu-Koç, A. and von Sutterheim. 1994. Temporal relations. In R. Berman and D. Slobin (eds.), *Relating Events in Narrative. A Crosslinguistic Developmental Study*, pp. 393 – 455, Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Beaman, K. 1984.Coordination and Subordination Revisited: Syntactic Complexity in Spoken and Written Narrative Discourse. In D. Tannen (ed.), *Coherence in Spoken and Written Discourse*, pp. 45 – 81. Volume XII in the series ADVANCES IN DISCOURSE PROCESSES. Norwood, N.J.: ABLEX

Berman, R. and Slobin, D.I. 1994. *Relating Events in Narrative. A Crosslinguistic Developmental Study*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Hatch, E. 1992. *Discourse and Language Education*. Cambridge: Cambridge University Press

Schiffrin, D. 1981. Tense Variation in Narrative. In *Language*, vol. 57, no. 1, March, pp. 45- 60

Reichenbach, H. 1947. *Elements of Symbolic Logic*. New York: Free Press

Slobin, D.I. 1993. Coding child language data for crosslinguistic analysis. In J. A. Edwards, M. D. Lampert (eds.) *Talking data: transcription and coding in discourse research*. Hillsdate, N.J.: Lawrence Erlbaum, pp. 207 – 219

BDD-A23810 © 2005 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:58:24 UTC)